

YTTRANDE
2017-09-21

Ärendenr:
NV-04508-17

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Klimatanpassningsutredningens betänkande SOU 2017:42 Vem har ansvaret?
(M2017/01407/KI)

Sammanfattning

Naturvårdsverket tillstyrker flera av de förslag som utredningen lägger. De avgränsningar utredningen har gjort har dock, enligt Naturvårdsverket, medfört att viktiga miljöaspekter i klimatanpassningsarbetet inte beaktats. I det fortsatta arbetet, bland annat det myndighets-samarbete som föreslås, är det angeläget att fler miljöaspekter beaktas. Naturvårdsverket föreslår därför att verket ingår i den grupp av myndigheter som ska bistå Boverket i arbetet med det föreslagna utökade uppdraget.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Övergripande synpunkter

Klimatförändringar och dess följder har en direkt effekt på många miljöfrågor som Naturvårdsverket är ansvarig myndighet för, vilket innebär att klimatanpassning är en viktig fråga för flera av myndighetens ansvarsområden. I detta sammanhang kan särskilt uppmärksammas att Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet för klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. Det är med utgångspunkt ifrån dessa ansvarsområden och uppgifter som Naturvårdsverket avger sitt svar.

Naturvårdsverket har tagit del av utredningens motivering för hur uppdraget har avgränsats. Naturvårdsverket bedömer att begränsningen medfört att miljöfrågorna i de delar som utredningen valt att belysa, dvs. bebyggelse, inte har beaktats fullt ut. Utredningen har till exempel inte beaktat hur bebyggelse (i en vidare bemärkelse) kan utformas för att minska risk för negativa konsekvenser av lågvatten, vattenbrist och marktorka samt hur lokalklimat kan förbättras. Utredningen missar också ett viktigt helhetsperspektiv genom att inte inkludera det omkringliggande landskapets betydelse i anpassningsfrågorna. Detta innebär i förlängningen att utredningens förslag riskerar att bidra till bristande måluppfyllelse för vissa miljö kvalitetsmål såsom ett rikt- växt och djurliv, myllrande våtmarker m.fl. och inte heller inkluderar hur ett antal gröna lösningar kan bidra till klimatanpassning.

Synpunkter på utredningens förslag

Analys om risker på grund av klimateffekter och en strategi i översiktsplanen

Naturvårdsverket tillstyrker utredningens förslag. Förslaget är ett bra komplement till dagens PBL 2 kap 5 § då det förtydligar kommunens ansvar gällande befintlig bebyggelse. Naturvårdsverket konstaterar dock att klimatförändringar leder till fler naturolyckor än de som utredningen beaktar, och att även naturliga processer kan orsaka sådana olyckor. I det fortsatta arbetet är det enligt Naturvårdsverket viktigt att förslaget utvecklas så att det omfattar samhällsfarlig påverkan från alla former av naturolyckor som orsakas av naturliga processer oberoende av deras samband med klimatförändringar.

Naturvårdsverket bedömer vidare att det i lagstiftningen bör förtydligas att natur- eller ekosystembaserade lösningar framför tekniska i regel är att föredra i kommunens val av strategi för att minska eller undanröja risken för ras, skred, erosion och översvämningar. En sådan bestämmelse kan kompletteras dels med en rimlighetsavvägning i likhet med MB 2 kap. 7 §, dels med en precisering av vilka slags ekosystembaserade lösningar som avses. De beskrivna förändringarna medför ett förstärkt behov av vägledning och förbättrad tillgänglighet gällande information om klimatanpassning i fysisk planering.

Naturvårdsverket bedömer vidare att inte alla gällande översiktsplaner är tillräckligt aktuella. Aktuella översiktsplaner är en nödvändig förutsättning för att på ett ändamålsenligt sätt hantera risker för ras, skred, erosion och översvämning i planeringen. Därför är förbättrade incitament för att översiktsplanerna revideras tillräckligt ofta av vikt. Det kan dessutom finnas skäl att i PBL 2 kap. inkludera aspekter om tidsperspektiv i olika planeringsinstrument, så att inte stora samhällsinvesteringar genomförs där livslängden blir kortare än normalt på grund av klimatförändringar eller där bebyggelse förläggs till olämpliga områden ur klimatanpassningssynpunkt.

En ny myndighetsstruktur

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget men anser att även Naturvårdsverket ska ingå i den krets av myndigheter som ska bistå Boverket i det utökade uppdraget. Naturvårdsverket är i dag ansvarig myndighet för flera miljödata som kommunerna är i behov av för att kunna planera för klimatanpassning. Naturvårdsverket har även kompetens om förorenings- och översvämningssproblematik m.m., och menar att denna kompetens är viktig för det fortsatta myndighetssamarbetet. Naturvårdsverket bedömer därmed att klimatanpassningsarbetet – ur ett miljöperspektiv – skulle få bättre förutsättningar om Naturvårdsverket deltar i myndighetssamarbetet. Som exempel på frågor som ryms inom Naturvårdsverkets kompetens med relevans för klimatanpassningsarbetet kan nämnas att Naturvårdsverket nyligen redovisat ett regeringsuppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS).¹ Regelverket har direkt koppling till arbetet med klimatanpassning av ny och befintlig bebyggelse.

Nybyggnation på riskfylld mark enligt äldre plan

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget men bedömer att det är lämpligt att utöka möjligheten att avslå bygglov på grund av andra skäl än de nämnda i utredningen eftersom det finns anledning att beakta fler miljörisker och miljökonsekvenser där kunskapsläget kan ha förändrats sedan detaljplanen beslutades. Sådana skäl kan exempelvis gälla Sveriges möjligheter att uppnå internationella åtaganden (inkl. EU-rätt som vattendirektivet och naturvårdsdirektiven), klara hotade arter, grön infrastruktur, påverkar områden listade i

¹ Naturvårdsverket skrivelse 2017-08-28: Uppdrag att föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge. Ärendenr. NV-02386-16.

naturvårdsregistret, m.m. På så sätt kan äldre planer fortsätta att fungera i de delar de är tillämpliga med ett modernt kunskapsunderlag, men kommunen ges möjlighet att avslå bygglovsansökan i de delar planen inte längre uppfyller en modern syn på var ytterligare bebyggelse är lämplig eller inte.

Naturvårdsverket föreslår dessutom att PBL 9 kap. 30§ föreslagen text i punkt 4 bildar en ny punkt 5, istället för att punkten 4 görs så lång.

Ökade möjligheter för en optimerad hantering av dagvatten

Naturvårdsverket anser att intentionen med förslaget i grunden är bra, men ser några frågeställningar som kan behöva belysas ytterligare, vilket kan resultera i ändring av lydelsen och i vilken lagstiftning den bör ingå samt vad som bör ingå i förarbeten. Naturvårdsverket redovisar inom kort ett regeringsuppdrag om att analysera kunskapsläget för dagvattenproblematiken. I den kommande redovisningen diskuterar Naturvårdsverket förutsättningarna för dagvattenproblematiken inom olika områden, bland annat vad gäller reglering men även klimatanpassning. Naturvårdsverket hänvisar till kommande redovisning i denna del.

En vägledning för kommunerna

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget. Naturvårdsverket instämmer i utredningens bedömning att dagvattenfrågor måste adresseras tidigt i planeringsprocessen och utifrån ett övergripande perspektiv. Även vägledning diskuteras i kommande redovisning av regeringsuppdrag om dagvattenproblematiken (se ovan) och Naturvårdsverket hänvisar därför till kommande redovisning i denna del. I alla avseenden bedömer Naturvårdsverket att det är av stor vikt att regionala vägledningar baseras på specifika skillnader i naturhänseende och inte på olika tillämpning och därmed bristande objektivitet i bedömning hos länsstyrelserna och vattenmyndigheterna.

Reglering av markens genomsläpplighet

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget. Kommunerna ges då möjlighet att välja i vilka detaljplaneområden de vill ha sådant marklov och var de vill att detaljplanens regler om hårdtytor följs genom tillsyn.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Kerstin Cederlöf.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit avdelningschefen Martin Eriksson, föredragande, samt enhetscheferna Gunilla Sallhed, Christian Haglund, Anette Andersson och Marianne Tegman.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kerstin Cederlöf

Martin Eriksson

Kopia till:
kerstin.gronman@regeringskansliet.se